

PROFESSIEEEL STATUUT VOOR APOTHEKERS WERKZAAM IN EEN APOTHEEK

26 JUNI 2019

Overwegende dat:

- 1 het fundament voor het beroep van alle apothekers is vastgelegd in het Handvest van de apotheker, Grondslag voor het professioneel en ethisch handelen;
- 2 de apotheker een exclusieve rol heeft in de gezondheidszorg die verankerd is in de Geneesmiddelenwet;
- 3 ten behoeve van een goede zorgverlening, het noodzakelijk is dat de verantwoordelijkheden van apotheker en zorgorganisatie helder worden vastgelegd binnen het wettelijk kader waarin:
 - a) bij het leveren van farmaceutische (patiënten)zorg altijd een apotheker is betrokken die werkzaam is in een apotheek,
 - b) een apotheek een (onderdeel van een) zorgorganisatie is in de zin van de Wkkgz
 - c) de apotheker in (loon)dienst is bij de zorgorganisatie
 - d) de zorgorganisatie de contractspartij is van de patiënt (Burgerlijk Wetboek) en van de zorgverzekeraar (zorginkoop, Zorgverzekeringswet);
- 4 de apotheker een individuele professionele verantwoordelijkheid heeft om zich daarbij aan de wet en de veldnormen (Professionele Standaard Farmaceutische Zorg voor de Openbaar Apotheker of Beroepsstandaard Apotheken van het Ziekenhuis) met betrekking tot de kwaliteit en de organisatie van de zorgverlening te houden, alsmede een specifieke en persoonlijke, niet overdraagbare (strafrechtelijke (Opiumwet), civielrechtelijke (Burgerlijk Wetboek) en tuchtrechtelijke (Wet BIG)) verantwoordelijkheid heeft in de relatie tot de patiënt;
- 5 het leveren van goede zorg vereist dat de apotheker patiënten die zich tot hem¹ wenden met een zorgvraag of de aan hem toevertrouwde patiënten in vrijheid met raad en daad volgens de Professionele Standaard ter zijde staat en zich tegelijk mede/doorgaans laat leiden door de op de zorgorganisatie rustende wettelijke verplichtingen en de regels die de zorgorganisatie heeft vastgesteld omtrent de zorgverlening;
- 6 de zorgorganisatie als werkgever van de apotheker ervoor verantwoordelijk is dat de apotheker zijn werk verantwoord kan doen en in dat kader over de noodzakelijke middelen en ondersteuning kan beschikken;
- 7 het voor ziekenhuisapothekers de voorkeur verdient, waar van toepassing, aan te sluiten bij het (Professioneel) Statuut voor medisch specialisten dat is opgenomen in de cao UMC, respectievelijk Arbeidsvoorwaardenregeling Medisch Specialististen (AMS).

¹⁾ NB: Personen worden in dit Professioneel Statuut vanwege de leesbaarheid als mannelijk aangeduid, maar kunnen in de hele tekst uiteraard zowel mannelijk als vrouwelijk zijn.

DEFINITIES:

- Goede zorg:** Onder goede zorg wordt verstaan zorg van goede kwaliteit en van goed niveau, zoals omschreven in artikel 2 van de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz).
- Apotheker:** Beroepsbeoefenaar die is ingeschreven in het register van apothekers als bedoel in artikel 3 van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG)
- Gevestigd apotheker:** Apotheker, die is ingeschreven in Register van gevestigde apothekers van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd
- Openbaar apotheker:** Beroepsbeoefenaar die is ingeschreven in het register van openbaar apothekers als bedoeld in artikel 14 van de Wet BIG
- Ziekenhuisapotheker:** Beroepsbeoefenaar die is ingeschreven in het register van ziekenhuisapothekers als bedoeld in artikel 14 van de Wet BIG
- Zorgorganisatie:** Instelling in de zin van de Wkkgz:
een rechtspersoon die bedrijfsmatig zorg verleent, een organisatorisch verband van natuurlijke personen die bedrijfsmatig zorg verlenen of doen verlenen, alsmede een natuurlijke persoon die bedrijfsmatig zorg doet verlenen (Wkkgz). Hieronder vallen ziekenhuizen, apotheken en apotheekketens.
- Apotheek:** Een lokaal of een samenhangend geheel van lokalen waarin geneesmiddelen worden bereid, ter hand gesteld en ten behoeve van terhandstelling in voorraad worden gehouden, dan wel alleen ter hand worden gesteld en daartoe in voorraad worden gehouden (Geneesmiddelenwet).
- Farmaceutische zorg:** Alle zorg rond het geneesmiddel, van ontwerp, bereiding en ter hand stelling tot advies en begeleiding ten behoeve van goede medicamenteuze therapie.

ARTIKEL 1 - BETROKKENHEID OP HET WELZIJN VAN DE PATIËNT

- 1 De apotheker heeft de zorg voor en betrokkenheid op het welzijn van de patiënt te allen tijde als uitgangspunt en motief voor zijn handelen.
- 2 Indien de apotheker de farmaceutische (patiënten)zorg voor een patiënt niet kan of wil verlenen zorgt hij er, in overleg met de patiënt, voor dat deze zorg door een andere apotheker geleverd kan worden. De apotheker stelt de zorgorganisatie hiervan op de hoogte.
- 3 De gevestigd apotheker garandeert patiënten en zorgverleners tijdige en voldoende gelegenheid om hem of een van de andere apothekers te consulteren.
- 4 De apotheker is in eerste instantie verantwoordelijk voor de afhandeling van klachten en geschillen.

ARTIKEL 2 - FARMACEUTISCHE DESKUNDIGHEID

- 1 De apotheker handelt volgens zijn specifieke deskundigheid en is zelf verantwoordelijk voor het op peil houden ervan.
- 2 De zorgorganisatie stelt hem in de gelegenheid zijn deskundigheid via scholing op het gewenste niveau te houden om goede zorg te kunnen verlenen.

ARTIKEL 3 - MAATSCHAPPELIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

- 1 De apotheker weegt bij zijn handelen het welzijn van de individuele patiënt af tegen het belang van andere patiënten en doelmatigheid op een transparante manier.
- 2 De apotheker is zich bewust van de maatschappelijke gevolgen van zijn handelen.
- 3 De zorgorganisatie zorgt voor een veilige werkomgeving en ziet erop toe dat de Arbowetgeving op een juiste wijze wordt doorgevoerd in de apotheek.

ARTIKEL 4 - BETROUWBAARHEID EN ZORGVULDIGHEID

- 1 De apotheker zorgt ervoor dat kwaliteitsborging een belangrijke rol speelt in het handelen. Zijn handelen legt hij vast, o.a. in het product- of het patiëntdossier.
- 2 De apotheker respecteert de relevante wet- en regelgeving, inclusief de relevante veldnormen.
- 3 De apotheker laat zich bij zijn werkzaamheden leiden door de op de zorgorganisatie rustende wettelijke verplichtingen en de regels die de zorgorganisatie heeft vastgesteld omtrent de zorgverlening, indien en voor zover zijn professionele verantwoordelijkheid dat toelaat.
- 4 De gevestigd apotheker is verantwoordelijk voor het opzetten en in stand houden van een kwaliteitssysteem.
- 5 De gevestigd apotheker is ervoor verantwoordelijk en ziet erop toe dat in zijn apotheek de wet- en regelgeving wordt nageleefd.
- 6 De zorgorganisatie biedt de apotheker gelegenheid tot adequate dossiervoering en onderhoud van het kwaliteitssysteem.
- 7 De apotheker gaat zorgvuldig om met de privacy van de patiënt, met inachtneming van de vigerende wet en regelgeving m.b.t. bescherming van persoonsgegevens en privacy.
- 8 De apotheker neemt maatregelen om tijdens zijn afwezigheid de continuïteit van de door hem te leveren farmaceutische zorg te waarborgen.

ARTIKEL 5 - PROFESSIONELE AUTONOMIE

- 1 De apotheker respecteert de behandelingsovereenkomst welke door de zorgorganisatie met de patiënt aangegaan wordt.
- 2 De zorgorganisatie respecteert de professionele autonomie van de apotheker ten aanzien van de zorgverlening aan de patiënt.
- 3 De zorgorganisatie kan de apotheker in relatie tot zijn professionele autonomie niet dwingen handelingen uit te voeren tegen diens ethische of morele opvattingen.
- 4 De zorgorganisatie onthoudt zich van interventie in de individuele apotheker-patiënt relatie, behoudens disfunctioneren of klacht.

ARTIKEL 6 - PRODUCTVERANTWOORDELIJKHEID

- 1 De apotheker is verantwoordelijk voor de kwaliteit en tijdige beschikbaarheid van geneesmiddelen voor de patiënt. Als een geneesmiddel niet leverbaar is zoekt de apotheker naar een passend alternatief.
- 2 De gevestigd apotheker is vanuit zijn wettelijke verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de geneesmiddelen belast met de inkoop van geneesmiddelen. Bij de keuze van de leverancier wordt ook rekening gehouden met het maatschappelijk verantwoord ondernemen van de leverancier en producent. De gevestigd apotheker volgt doorgaans de regels die de zorgorganisatie vastgesteld heeft betreffende de inkoop van geneesmiddelen.
- 3 De gevestigd apotheker is verantwoordelijk voor de apotheekbereidingen. De apotheker bepaalt bij het uitbesteden daarvan op basis van objectieve criteria waar de bereiding kwalitatief verantwoord kan plaatsvinden. De gevestigd apotheker volgt doorgaans de regels die de zorgorganisatie vastgesteld heeft betreffende de uitbesteding van de apotheekbereiding.
- 4 De zorgorganisatie en de gevestigd apotheker maken goede afspraken over de verantwoordelijkheid voor de geneesmiddelen die binnen de zorgorganisatie voor toediening gereed gemaakt worden.

ARTIKEL 7 - APOTHEKER EN ZORGORGANISATIE

- 1 De zorgorganisatie is eindverantwoordelijk voor een zodanige aanwending van middelen binnen de organisatie dat de mogelijkheden voor het leveren van goede farmaceutische zorg optimaal zijn.
- 2 De zorgorganisatie en de gevestigd apotheker hebben ieder een eigen verantwoordelijkheid voor de farmaceutische zorg en voor een adequate toedeling van middelen ten behoeve daarvan.
- 3 De zorgorganisatie en de apotheker maken afspraken en leggen vast wie verantwoordelijk is voor geneesmiddel gerelateerde onderwerpen die niet rechtstreeks voortvloeien uit de Geneesmiddelenwet of Opiumwet.
- 4 De apotheker anticipeert op nieuwe ontwikkelingen in de patiëntenzorg en de farmacie en doet voorstellen voor investering in nieuwe apparatuur, ruimte, scholing/training en medewerkers. Hij adviseert over de consequenties en implementatie daarvan aan de zorgorganisatie.

- 5 De apotheker en de zorgorganisatie werken mee aan de opleiding van apothekers en andere apotheekmedewerkers en het aanbieden van stagemogelijkheden.
- 6 De zorgorganisatie stelt de apotheker in de gelegenheid, voor zover de belangen van de patiënten en het beleid van de zorgorganisatie dat toelaten, mee te werken aan het verrichten van wetenschappelijk farmaceutisch/medisch (praktijk) onderzoek.

ARTIKEL 8 - APOTHEKER EN SAMENWERKING

- 1 De apotheker behandelt, op grond van zijn professionele verantwoordelijkheid, zijn patiënten in samenwerking met de andere bij de behandeling betrokken zorgverleners.
- 2 De apotheker zorgt voor een adequate informatieoverdracht van medicatiegegevens en andere relevante gegevens aan medebehandelaars van de patiënt.

TOELICHTING

Het Professioneel Statuut voor apothekers werkzaam in een apotheek benoemt de context waarbinnen apothekers werkzaam zijn als onderdeel van een zorgorganisatie en beschrijft de verantwoordelijkheden van de apotheker en de zorgorganisatie. De zorgorganisatie en de apotheker hebben een gedeelde verantwoordelijkheid. Alle partijen hebben er dus belang bij dat het helder is welke verplichtingen apotheker en zorgorganisatie jegens elkaar hebben en wat zij van elkaar mogen verwachten om verantwoorde farmaceutische (patiënten)zorg te waarborgen. Een apotheek is een zorgorganisatie of een onderdeel van een zorgorganisatie. In het algemeen is 'zorgorganisatie' te lezen als 'werkgever'.

Het Professioneel Statuut gaat over wat een apotheker moet doen binnen de zorgorganisatie waar hij werkzaam is, en waartoe hij dan ook in staat moet worden gesteld. Dit geldt voor elk van de genoemde taken, activiteiten of verantwoordelijkheden van een apotheker.

Al datgene dat een patiënt en de maatschappij van een apotheker mogen verwachten staat al in andere documenten, zoals wetgeving en de Professionele Standaard van openbare apothekers en de Beroepsstandaard Apotheek van het Ziekenhuis. Toch zijn veel van die taken, activiteiten en verantwoordelijkheden in dit Professioneel Statuut in algemene zin benoemd. Dit om het document concreet te maken.

Herziening van het bestaande Professioneel Statuut

Begin 2018 is door de besturen van KNMP en NVZA besloten dat het Professioneel Statuut dat is goedgekeurd in 2011 aan herziening toe is.

De ziekenhuisapothekers willen graag een Professioneel Statuut dat aansluiting bij de AMS vergemakkelijkt. Zie ook de toelichting op Overweging 7.

De apotheekketens constateerden dat het Professioneel Statuut van 2011 in een aantal passages niet duidelijk maakt of de werkgever dan wel de apotheker wordt bedoeld.

Overweging 1. Dat het fundament voor het beroep van alle apothekers is vastgelegd in het Handvest van de apotheker, Grondslag voor het professioneel en ethisch handelen.

Het 'Handvest van de apotheker, Grondslag voor het professioneel en ethisch handelen' (KNMP 2013, 2017) verduidelijkt de unieke rol die de apotheker heeft in de maatschappij. Bovendien geeft het aan wat de patiënt en de maatschappij van de apotheker mogen verwachten. Ook geeft het richting aan de waarden en normen van de professie, de positie van de professie binnen de zorg en de farmacie en de verantwoordelijkheden waarop de apotheker aangesproken mag worden.

Daarom is ervoor gekozen om de inhoud van dit Professioneel Statuut zo veel mogelijk in te delen volgens de vijf kernwaarden van de apotheker uit het Handvest.

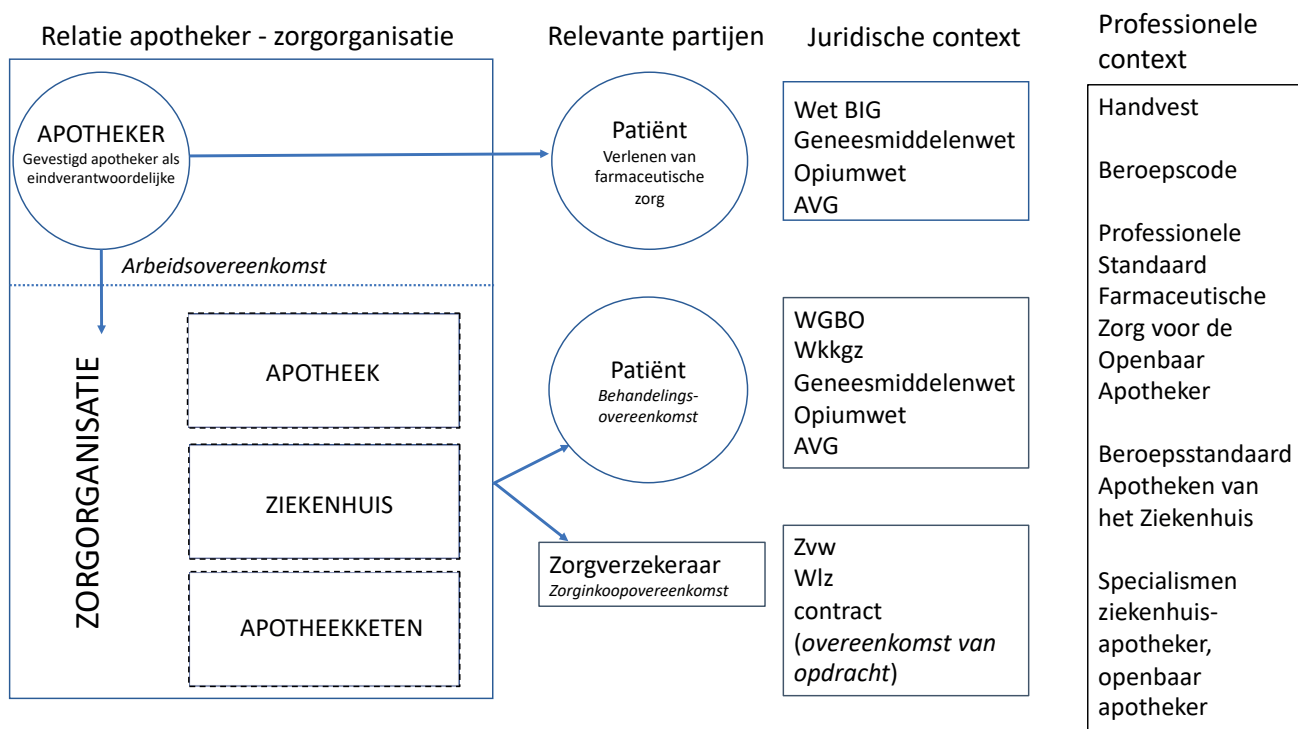
Overweging 2. Dat de apotheker een exclusieve rol heeft in de gezondheidszorg die voortkomt uit de Geneesmiddelenwet.

In de Geneesmiddelenwet is de exclusieve bevoegdheid van apothekers vastgelegd om a) geneesmiddelen ter hand te stellen in een apotheek die is ingeschreven in het register van gevestigd apothekers van IGJ en b) geneesmiddelen uit grondstoffen te bereiden voor de eigen patiënten. De Geneesmiddelenwet maakt geen onderscheid tussen openbaar- en ziekenhuisapothekers. Iedere apotheker is verantwoordelijk voor zijn eigen handelen in de apotheek en kan daarop worden aangesproken (civielrechtelijk, strafrechtelijk, bestuursrechtelijk en tuchtrechtelijk). Voor IGJ is de ingeschreven gevestigde apotheker het eerste aanspreekpunt in het kader van de geneesmiddelenwet. Dat wijkt af van andere beroepen die in een zorgorganisatie worden uitgeoefend; daarom kent de AMS het begrip 'gevestigd' ook niet.

Overweging 3, Dat ten behoeve van een goede zorgverlening, het noodzakelijk is dat de verantwoordelijkheden van apotheker en zorgorganisatie helder worden vastgelegd binnen het wettelijk kader waarin:

- bij het leveren van farmaceutische (patiënten)zorg altijd een apotheker is betrokken die werkzaam is in een apotheek,
- een apotheek een (onderdeel van een) zorgorganisatie is in de zin van de Wkkgz
- de apotheker in loondienst is bij de zorgorganisatie
- de zorgorganisatie de contractspartij is van de patiënt (WGBO) en van de zorgverzekeraar (zorginkoop);

Dit wettelijk kader wordt in de volgende illustratie toegelicht.

Dit schema maakt duidelijk dat de apotheker de zorg levert aan de patiënt, maar altijd in dienst en werkzaam is in een zorgorganisatie (de apotheek, in welke vorm dan ook) en ook duidelijk maakt wie met wie een contractuele relatie heeft en welke juridische context daarbij relevant is.

Het maakt ook duidelijk dat door de samenhang de zorgorganisatie het mogelijk moet maken dat de apotheker die zorg kan verlenen, maar omgekeerd dat de zorgorganisatie ook afhankelijk is van het handelen van de apotheker voor zijn eigen aansprakelijkheid en dus ook wat van de apotheker mag vragen.

Overweging 4. Dat de apotheker een individuele professionele verantwoordelijkheid heeft om zich daarbij aan de wet en de veldnormen (Professionele Standaard Openbaar Apotheker of Beroepsstandaard voor Apothekers van Ziekenhuizen) met betrekking tot de kwaliteit en de organisatie van de zorgverlening te houden, alsmede een specifieke en persoonlijke, niet overdraagbare (strafrechtelijke en tuchtrechtelijke) verantwoordelijkheid in de relatie tot de patiënt aan wie hij verantwoording verschuldigd is voor zijn farmaceutisch handelen.

De apotheker oefent zijn beroep uit in een complexe juridische context. Complex omdat een aantal wetten naast elkaar van toepassing is, met een verschillende achtergrond en met verschillende gevolgen. Elke apotheker die zijn beroep uitoefent heeft een eigen verantwoordelijkheid en een eigen aansprakelijkheid, die zowel privaatrechtelijk (WGBO) als publiekrechtelijk (Geneesmiddelenwet, Wkkgz, Wet BIG) als strafrechtelijk (Wetboek van Strafrecht) kan zijn en kan leiden tot een verschillend rechtsgevolg van die verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid.

Overweging 5. Dat het leveren van goede zorg vereist dat de apotheker patiënten die zich tot hem wenden met een zorgvraag of de aan hem toevertrouwde patiënten in vrijheid met raad en daad volgens de Professionele Standaard ter zijde staat en zich tegelijk rekenschap geeft van de binnen de zorgorganisatie vigerende regels en afspraken.

De apotheker dient gezien zijn persoonlijke verantwoordelijkheid voldoende professionele ruimte en ondersteuning te hebben om zijn werkzaamheden te verrichten. Omdat de zorgorganisatie waar de apotheker werkzaam is een eigen verantwoordelijkheid heeft, moet deze erop kunnen vertrouwen dat de apotheker niet alleen de wet- en regelgeving respecteert maar ook de in de organisatie vigerende regels en afspraken.

Overweging 6. Dat de zorgorganisatie als werkgever van de apotheker ervoor verantwoordelijk is dat de apotheker zijn werk verantwoord kan doen en in dat kader over de noodzakelijke middelen en ondersteuning kan beschikken.

De zorgorganisatie sluit in verband met de te leveren farmaceutische zorg aan de ene kant een geneeskundige behandelingsovereenkomst met de patiënt en aan de andere kant een zorginkoopovereenkomst met zorgverzekeraars. Voor de uitvoering van deze contracten is de zorgorganisatie afhankelijk van de apothekers. Omgekeerd zijn de apothekers afhankelijk van de zorgorganisatie omdat deze dient te zorgen voor de noodzakelijke randvoorwaarden.

Op basis van de WGBO en Wkkgz heeft de zorgorganisatie een belangrijke verantwoordelijkheid in het scheppen van de voorwaarden die nodig zijn om degenen die werkzaam zijn in zijn apotheek in staat te stellen goede zorg te leveren.

Wkkgz: de instelling is een rechtspersoon die bedrijfsmatig zorg verleent, een organisatorisch verband van natuurlijke personen die bedrijfsmatig zorg verlenen of doen verlenen, alsmede een natuurlijke persoon die bedrijfsmatig zorg doet verlenen.

WGBO: hulpverlener is de contractpartij die zich verbindt tot geneeskundige behandelingen. De overeenkomst inzake geneeskundige behandeling is de overeenkomst waarbij een natuurlijke persoon of een rechtspersoon, de hulpverlener zich in de uitoefening van een geneeskundig beroep of bedrijf tegenover een ander, de opdrachtgever, verbindt tot het verrichten van handelingen op het gebied van de geneeskunst, rechtstreeks betrekking hebbende op de persoon van de opdrachtgever of van een bepaalde derde.

In de Wkkgz (hoofdstuk 2) wordt onder goede zorg verstaan: zorg van goede kwaliteit en van goed niveau, die in ieder geval veilig, doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht is, tijdig wordt verleend, en is afgestemd op de reële behoefte van de cliënt, waarbij zorgverleners handelen in overeenstemming met de op hen rustende verantwoordelijkheid, voortvloeiende uit de Professionele Standaard, waaronder de kwaliteitsstandaard, bedoeld in artikel 1, onderdeel z, van de Zorgverzekeringswet, en waarbij de rechten van de cliënt zorgvuldig in acht worden genomen en de cliënt ook overigens met respect wordt behandeld.

De zorgorganisatie verkrijgt inkomsten uit zorgprestaties (op basis van de zorginkoopovereenkomst). Daarvoor sluit de zorgorganisatie een contract met de zorgverzekeraar op basis van de Professionele Standaard. Dus de zorgorganisatie heeft naar de verzekeraar en de patiënt een verantwoordelijkheid om de gecontracteerde zorg te kunnen garanderen door het verwerven van de middelen voor de goede zorg uit de Professionele Standaard.

Overweging 7. Dat het voor ziekenhuisapothekers de voorkeur verdient waar van toepassing aan te sluiten bij het (Professioneel) Statuut voor medisch specialisten dat is opgenomen in de cao UMC, respectievelijk Arbeidsvoorwaardenregeling Medisch Specialisten (AMS).

De NVZA wenst qua positionering homogeniteit voor alle ziekenhuisapothekers en streeft ernaar dat alle ziekenhuisapothekers vallen onder het statuut van de AMS.

Cao Z - artikel 3.2.11: Hierbij wordt hetgeen is neergelegd in een professioneel statuut/beroepscode, zoals dat/die per beroepsgroep is geformuleerd en door cao-partijen is bekrachtigd, in acht genomen.

Cao Z - artikel 3.1.1 lid 3: Op instellingsniveau wordt vastgesteld welke, met medisch specialisten gelijkgestelde beroepsbeoefenaren, deel uitmaken van de medische staf.

Ten aanzien van de medische staf worden de afspraken zoals verwoord in het Statuut (AMS, hoofdstuk 8) toegepast. Het Statuut bevat voornamelijk organisatorische afspraken.

Gelijkgestelde beroepsbeoefenaren kunnen geen aanspraak maken op artikel 8.4.4 en artikel 8.3.8 van het Statuut.

Het Statuut kan ook buiten de cao om door werkgever en werknemer van toepassing verklaard worden.

Het advies aan werkgevers en werknemers is om het Professioneel Statuut op te nemen in nog af te sluiten cao's. In gevallen waar geen cao is, dienen werkgevers en werknemers het Professioneel Statuut als een addendum op de arbeidsovereenkomst op te nemen.

Definities:

Zorgorganisatie

Volgens de definitie van het begrip instelling in de Wkkgz is een openbare apotheek, een ziekenhuis(apotheek) en ook een apotheekketen een instelling. Zo is de term instelling van toepassing op alle organisaties waar apothekers in een apotheek werkzaam zijn. Echter, de term instelling geeft de lezer van dit Professioneel Statuut niet de juiste associaties. Daarom is ervoor gekozen om in plaats van de term instelling de term zorgorganisatie te gebruiken. Met het begrip zorgorganisatie wordt hier dus bedoeld een instelling volgens de definitie van de Wkkgz. Hieronder vallen (ziekenhuis)apotheken, apotheekketens en ziekenhuizen.

Farmaceutische zorg

Farmaceutische zorg is breed gedefinieerd omdat zij immers veel diverse aspecten omvat. Het gaat niet alleen om de terhandstelling, maar om alle handelingen van apothekers die te maken hebben met zorg met geneesmiddelen en die van belang zijn voor een verantwoord gebruik daarvan. Het gaat dus om het hele traject van ontwerp, bereiding en ter hand stelling tot advies en begeleiding ten behoeve van medicatiebeoordeling. Zie ook artikel 2.8 Besluit zorgverzekering. Per 1 januari 2011 luidt dit artikel als volgt: "Farmaceutische zorg omvat terhandstelling van of advies en begeleiding zoals apothekers die plegen te bieden ten behoeve van medicatiebeoordeling en verantwoord gebruik van: (...)". De inhoud van de zinsnede "zorg die apothekers plegen te bieden" wordt bepaald door de zorg die apothekers op grond van wettelijke verplichtingen en hun professionele verantwoordelijkheid moeten leveren. Dat staat in algemene termen in de zorgwetgeving (zoals "verantwoorde zorg" (Wet BIG) en "de zorg van een goed hulpverlener" (Wkkgz) en "goede zorg" (Wkkgz), en wordt uitgewerkt in de veldnormen (Professionele standaarden/richtlijnen, zie art. 2 Wkkgz). En in die standaarden is de zorg breder omschreven.

Farmaceutische patiëntenzorg (FPZ) is onderdeel van farmaceutische zorg. Farmaceutische patiëntenzorg is een patiëntgerichte wijze van zorgverlening omtrent medicatie, waarin de apotheker verantwoordelijkheid neemt voor (1) de geneesmiddelgebonden behoeften van de patiënt, waarbij hij aanspreekbaar is op het aangaan van dit committent, en (2) het effectief en veilig geneesmiddelgebruik door de patiënt met als doel het bereiken van positieve uitkomsten bij de patiënt.

Artikel 1 - Betrokkenheid op het welzijn van de patiënt

2. Indien de apotheker de farmaceutische (patiënten)zorg voor een patiënt niet kan of wil verlenen zorgt hij er, in overleg met de patiënt, voor dat de zorg door een andere apotheker geleverd kan worden. De apotheker stelt de zorgorganisatie hiervan op de hoogte.

Dit geldt in uitzonderingssituaties, bijvoorbeeld als het niet mogelijk is om iets te leveren. Of als de apotheker een reden heeft om de behandelovereenkomst op te zeggen. De behandelovereenkomst is gesloten tussen de patiënt en de zorgorganisatie. De zorgorganisatie dient dan ook van het opzeggen op de hoogte te zijn. Indien de opzegging van de behandelovereenkomst leidt tot een klacht, dan komt deze ook bij de zorgorganisatie. De apotheker is, tenzij er zich een spoedeisend of levensbedreigende situatie voordoet, niet verplicht een recept in behandeling te nemen. Daarin is hij als professioneel zorgverlener autonoom. De apotheker kan op ethische gronden weigeren een recept in behandeling te nemen, bijvoorbeeld wanneer er naar zijn oordeel onevenredig gevaar bestaat voor de patiënt. Ook kan hij weigeren op grond van gewetensbezwaren, bijvoorbeeld als hem medewerking wordt gevraagd bij euthanasie. In voorkomende gevallen verwijst hij de patiënt door naar een collega, die wellicht wel genegen is het recept te honoreren. Een andere belangrijke reden om te weigeren een recept in behandeling te nemen is wanneer misbruik wordt vermoed, zoals vervalsing van een recept en/of diefstal van receptpapier. In geval van misbruik doet de apotheker hiervan aangifte of meldt het voorval bij de Inspectie voor de Gezondheidszorg en Jeugd. Zo mogelijk neemt de apotheker het recept in of maakt er een aantekening op, opdat het niet elders alsnog kan worden aangeboden.

Artikel 4 - Betrouwbaarheid en zorgvuldigheid

7 De apotheker gaat zorgvuldig om met de privacy van de patiënt, met inachtneming van de vigerende wet en regelgeving m.b.t. bescherming van persoonsgegevens en privacy.

Hoewel de apotheker op grond van diverse wetgeving aanspreekbaar is voor het schenden van het beroepsgeheim, alsook een juiste en zorgvuldige verwerking van persoonsgegevens, is de zorgorganisatie aan te merken als verwerkingsverantwoordelijke in de zin van de Algemene Verordening Gegevensbescherming.

8 De apotheker neemt maatregelen om tijdens zijn afwezigheid de continuïteit van de door hem te leveren farmaceutische zorg te waarborgen.

Gezien het belang van de aanwezigheid van een waarnemer in geval van afwezigheid van de gevestigd apotheker, zullen zowel de zorgorganisatie als de apotheker zich in moeten spannen voor het zoeken van een waarnemer. In de praktijk zal dit eerst aan de gevestigd apotheker worden gevraagd.

Indien de apotheker zich heeft ingespannen om een waarnemer te vinden en dit niet lukt, dan ligt de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het vinden van een waarnemer echter bij de zorgorganisatie. De zorgorganisatie is ervoor verantwoordelijk dat in de apotheek verantwoorde zorg wordt geleverd. De wettelijke rechten van werknemers op bijvoorbeeld vakantie of zwangerschaps- en bevallingsverlof wijken niet voor de omstandigheid dat de werknemer zelf geen waarnemer heeft kunnen vinden. Dit geldt eveneens in het geval van ziekte.

Artikel 5 - Professionele autonomie

2. De zorgorganisatie respecteert de professionele autonomie van de apotheker ten aanzien van de zorgverlening aan de patiënt.

Van het begrip professionele autonomie is geen definitie opgenomen. Wat onder professionele autonomie kan worden verstaan wordt uitgelegd in de openbare rede Grenzen aan professionele autonomie, van professor Anne Ruth Mackor. Zie: <https://www.rug.nl/staff/a.r.mackor/Mackor-oratie-2011-definitief.pdf>. Een korte typering uit die

rede: 'Professionele autonomie bestaat (dan) niet in het recht om - zonder inmenging van anderen - te doen en laten wat men wil, maar in het recht om - zonder inmenging van anderen - te komen tot beslissingen die redelijk zijn in het licht van het belang dat professionals behartigen.'

Dit sluit aan bij de omschrijving van professionele autonomie in het Handvest van de apotheker.

Binnen zorgorganisaties komt het spanningsveld tussen enerzijds de professionele verantwoordelijkheid van de apotheker en anderzijds de rol en verantwoordelijkheid van de zorgorganisatie op diverse onderwerpen tot uitdrukking. Het Professioneel Statuut kan in de praktijk bijdragen aan een positieve ontwikkeling, namelijk van spanningsveld tussen de apotheker en de zorgorganisatie naar een soepel samenspel tussen deze twee partijen waarbij ieders verantwoordelijkheden duidelijk zijn en gerespecteerd worden.

3. De zorgorganisatie onthoudt zich van interventie in de individuele apotheker-patiënt relatie, behoudens disfunctioneren of klacht.

Zorgorganisaties stellen kaders, zie artikel 4 lid 3. De apotheker handelt hierbinnen zelfstandig en autonoom. Een collega of leidinggevende kan de apotheker aanspreken op zijn handelen. Dit is geen interventie in de apotheker-patiënt relatie, als de apotheker zelf met de patiënt bespreekt dat hij zijn handelen wijzigt.

Artikel 6 - Productverantwoordelijkheid

In het Handvest van de apotheker wordt het kennisdomein van de apotheker beschreven als een unieke combinatie van kennis over: het geneesmiddel, het menselijk lichaam en het menselijk gedrag. In de dagelijkse praktijk van de apotheker uit zich deze driedeling in zorg voor beschikbaarheid (productzorg), zorg voor de farmacotherapie en medicatiebewaking, zorg voor goed gebruik door de patiënt. De zorg voor de farmacotherapie en goed gebruik zijn verantwoordelijkheden van de apotheker die leiden tot handelingen die vergelijkbaar zijn met die van andere professionals in de zorg. Hierop zijn de artikelen 1-5 van toepassing. Deze artikelen gelden ook voor productzorg, maar dit kent aspecten die uniek zijn voor apothekers. Vandaar dat hier een apart artikel aan is gewijd.

Artikel 7 - Apotheker en zorgorganisatie

4. De apotheker anticipeert op nieuwe ontwikkelingen in de patiëntenzorg en de farmacie en doet voorstellen voor investering in nieuwe apparatuur, ruimte en medewerkers. Hij adviseert over de consequenties en implementatie daarvan aan de zorgorganisatie.

Advies wordt gegeven ten aanzien van:

- het strategisch beleid van de zorgorganisatie;
- het door de zorgorganisatie vast te stellen financiële en organisatorische kader;
- de ontwikkeling van nieuwe (specialismen en) werkgebieden;
- de toelating en aanstelling van nieuwe farmaceutisch specialisten in de zorgorganisatie;
- belangrijke bouwkundige voorzieningen of aanschaf van apparatuur in de zorgorganisatie;
- belangrijke regelingen inzake het personeelsbeleid van de zorgorganisatie, voor zover betrekking hebbend op het functioneren van de medisch specialisten;
- organisatie, outillage en financiële regelingen van bereidings-, onderzoek- en behandelingsruimten in de zorgorganisatie;
- overeenkomsten met andere zorgorganisaties of samenwerkingsverbanden.